

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Бешапошникова Т.В.

старший викладач;

Школьник С.Я.

старший викладач,

Харківська гуманітарно-педагогічна академія

СУТНІСТЬ ПОЛІХУДОЖНІХ КОМПЕТЕНЦІЙ У СУЧАСНІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ

Вирішення завдання формування всебічно розвинутої, творчої особистості, здатної реалізувати свій потенціал як у власних інтересах, так і в інтересах суспільства, пов'язано, у тому числі, і з розвитком поліхудожнього мислення у процесі інтеграції різноманітних видів художньо-творчої діяльності. Необхідність цього розвитку у молодого покоління обумовлена процесами глобальної інтеграції у сфері мистецтва на рівні полістилевого, поліжанрового та мовного взаємопроникнення як необхідної умови художнього втілення образів сучасності.

В умовах відродження й розбудови системи освіти України, як зазначається у Державній національній програмі «Освіта» («Україна ХХІ століття»), проблема розвитку творчого мислення та інтелектуальних можливостей майбутнього покоління надзвичайно актуальна.

Нова парадигма освіти у якості основних орієнтирів пропонує систему поліхудожнього розвитку дитини, що базується на об'єднанні двох або більше видів художньої діяльності в одне ціле. В основі цього лежить інтегративна взаємодія різних видів мистецтв, де є внутрішні зв'язки слова, звуку, кольору, рухів тощо. Сучасній молоді мистецтво, як поліхудожнє явище, дає можливість реально пережити світову гармонію з різних боків, цілісно сприймати життєвий простір. Поліхудожня діяльність дозволяє визнавати себе суб'єктом «культуротворчості» і розкриває здібність особистості бачити розмаїття сенсу в одній заданій ситуації. У зв'язку з цим підвищується соціальна відповідальність загальноосвітнього навчального закладу, а також вчителя музичного мистецтва та художньої культури, завданнями курсу яких є збагачення емоційно-естетичного досвіду учнів, формування культури почуттів, пробудження особистісно-позитивного ставлення до мистецьких цінностей, опанування художньо-практичними вміннями та навичками, формування комплексу художніх компетенцій, що забезпечують здатність керуватися набутими знаннями у самостійній діяльності, розуміння зв'язків мистецтва з природним, соціальним та культурним середовищем життєдіяльності людини, усвідомлення власної причетності до художніх традицій свого народу з одночасним розумінням особливостей інших національних світових надбань.

Метою тез є розкриття психолого-педагогічного аспекту поліхудожнього виховання та його впливу на розвиток дитини.

Проблему взаємодії мистецтв у художньо-естетичному вихованні не можна віднести до розряду нових. Вже у 20-ті роки ХХ століття підходи до неї простежуються у діяльності засновників як загальної педагогіки, так і педагогіки мистецтв – П. Блонського, Л. Вигодського, С. Шацького, А. Макаренка. У 60-70 роки питання комплексної взаємодії мистецтв отримали систематичну наукову розробку і увійшли до практики багатьох учителів. Комплексна взаємодія мистецтв розглядається практиками як їхнє взаємне ілюстрування або паралельний вплив, тобто передача образів одного виду мистецтва засобами іншого. Термін «поліхудожній підхід» з'явився у 1987 році у розробках дослідного центру естетичного виховання і належить доктору педагогічних наук, професору Б. Юсову. Поліхудожній підхід – це якісно новий рівень роботи з дітьми, заснований на педагогічній системі модальностей, тобто певних відчуттів при сприйманні: словесних, рухових, кінестетичних, зорових, нюхових, звукових та кольорових.

Значний вклад у вивчення процесу мислення, як виду розумової діяльності, внесли В. Кащенко, А. Лурія, П. Гальперін, А. Біне та інші. Мислення визнається найвищою формою пізнавальної діяльності, яка тісно пов'язана із пізнавальними процесами (відчуття, сприйняття, пам'ять, уява тощо), мовою, здібністю до аналізу і синтезу, узагальненню накопичених знань й нової інформації.

Художнє мислення пов'язано із пізнанням, художньою оцінкою та перетворенням дійсності через створення художніх образів засобами використання певного виду мистецтв, його засобів виразності. Цей вид мислення є необхідним для сприймання та створення творів мистецтв. Він характеризується образністю, асоціативністю, емоційністю. Серед досліджень цього напрямку вирізняються вчені та педагоги, які розкривають феномен мислення: Б. Ананьєв, Г. Костюк, О. Леонтєв, Б. Теплов.

Досліджуючи музичне мислення, яке співпадає з художнім, вчені Б. Асаф'єва, К. Тарасова стверджують, що музичне мислення – складний емоційний сенсорно-інтелектуальний процес пізнання і оцінки музичних творів. Складність та багатокомпонентність музичного мислення і є причиною того, що досі ані у музикознавстві, ані у психології та педагогіці немає єдиної термінології для його визначення. Ще Л. Вигодський відмічав, що психічний розвиток здійснюється не окремими напрямками, а шляхом створення складних структур і міжфункціональних відносин, які дозволяють вирішувати задачі новими, більш складними засобами. Б. Ананьєв і його послідовники, аналізуючи мозкову діяльність під час сприймання різних видів мистецтва, підтвердили, що людина сама «виховує» мозок і характеризували сприймання як ефект співпадання моментів дозрівання функцій і педагогічного впливу на їхнє формування.

Важливу роль у цьому процесі грає емоційна почуттєва сфера і творча активність людини, розвиток якої залежить також і від занять мистецтвом. Залучення дитини до усіх видів і форм занять, актуалізація дитячої художньої творчості (зображувальної, літературної, музичної) сприяє розвитку естетичних почуттів поліхудожнього мислення (логічне, художнє, слухове, образне тощо), при якому працюють одночасно права і ліва півкулі мозку. Невипадково природою обумовлена бінарність мозку, у якому ліва півкуля відповідає за логічне мислення, права – за образне. Але цілісне сприймання

світу можливо тільки на основі інтеграції раціонально-логічного та емоційно-образного пізнання. Поліхудожність, як багатоступеневе явище, приводить до іншого бачення і передачі художніх образів засобами пластики, слів, рухів, ритмів, знаків, символів, звуків, кольорів. Вченими, які розглядають поліхудожній підхід до освіти, відмічається розвиток творчого потенціалу дитини у процесі різних видів художньої діяльності. Для учнів є природнім процес висловлення свого внутрішнього стану через виконання пісні, танцю, малюнка тощо. Поліхудожнє виховання – така форма залучення школярів до мистецтва, яка дозволяє зрозуміти витoki різних видів мистецтв та набути базові уявлення й навички зі сфери кожного виду мистецтва, у протилежність до монохудожнього підходу викладання, де заняття будуються на основі ізольованої професійної системи будь-якого одного виду художньої діяльності. Досягнення ефективності поліхудожнього виховання неможливо без кропіткої роботи вчителя, а саме: вивчення філософської та психолого-педагогічної літератури з проблеми поліхудожнього мислення дітей; вивчення сучасного стану реалізації поліхудожнього підходу в теорії і практиці художньої освіти; вивчення системи прийомів і методів, спрямованих на розвиток творчого потенціалу учнів в умовах сучасного поліхудожнього підходу. Поліхудожність близька до тенденції інтегративності освітнього процесу. Інтеграція – це рівень взаємопроникнення заради втілення цілісного художнього явища, це розкриття, перевтілення певної художньої форми в іншу художню модальність: кольору – у звук, звук – у простір, простір – у вірш, це проведення певного виду мистецтва по усьому діапазону поліфонії.

Мета навчання: педагогічна – розвиток творчої активності учнів з метою підвищення інтересу до навчання й розкриття їхнього особистісного потенціалу, підвищення загальнокультурної компетенції; психологічна – формування відношення учнів до світової цілісної системи духовно-практичного життєвого сенсу; соціокультурна – інтеграція художньо-освітніх сил для збагачення й розвитку культурного простору власного середовища, рідної місцевості.

Виходячи із означених вище цілей маємо окреслити наступні завдання: змістовні: здійснити вибір тематики заходів та добір матеріалів, виходячи із певної поліхудожньої задачі; організаційні: зацікавити учнів виконанням певної роботи, зробивши їх учасниками процесу створення музично-художнього образу; спланувати поетапні заходи із визначенням терміну проведення.

Таким чином, поліхудожній підхід або комплекс мистецтв, є способом організації художнього виховання у повній єдності із розумовим, моральним, трудовим, фізичним та іншими видами розвитку особистості. Комплекс мистецтв означає, що діти не просто отримують навички співу або малювання, але й всебічно готуються до участі у багатоплановому художньому житті суспільства й навчаються спрямовувати художні багатства людства на благо свого духовного розвитку й умов життя.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Духовна культуродомінантність як виховний ідеал, шлях досягнення / І. Д. Бех. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць. – К., 2006. – Вип. 9. – С. 6–25.
2. Бузова О. Д. Поліхудожнє виховання як засіб удосконалення музичної підготовки майбутніх вчителів музики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання» / О. Д. Бузова. – К., 2004. – 24 с.

3. Ільченко О. В. Професійна підготовка майбутніх фахівців до поліхудожнього виховання дітей дошкільного віку: дис. кандидата пед. наук : 13.00.04 / О. В. Ільченко. – Х., 2012. – 200 с.

4. Кремень В. Г. Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура. Монографія / В. Г. Кремень. – К. : Педагогічна думка, 2008. – 272 с.

5. Масол Л. М. Теоретико-методологічні засади загальної мистецької освіти та поліхудожнього виховання (культурно-антропологічний підхід) / Л. М. Масол. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2009. – Вип. 30. – С. 180–188.

Гаврилюк В.І.

*викладач вищої категорії, викладач-методист,
Вище професійне училище № 25 міста Києва*

ОСНОВНІ АЛГОРИТМИ ПІДГОТОВКИ ДО УРОКІВ КРЕСЛЕННЯ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Професійна освіта сьогодні спрямована на забезпечення професійної самореалізації особистості, формування її кваліфікаційного рівня, створення соціально активного, морально та фізично здорового виробничого потенціалу. Програма стратегічного завдання професійної освіти – це виведення професійної освіти в Україні на рівень досягнень передових країн світу.

Одним із основних напрямків професійної освіти є оновлення змісту освіти, визначення державних вимог щодо їх якості і обсягу, а також вдосконалення навчально-виховного процесу на основі нових технологій. Нові форми і методи навчання, сучасна матеріально-технічна база, характер праці, що постійно змінюється, вимагають змін та нових підходів до навчання, до сучасного уроку.

Алгоритм якісно підготовленого уроку – це запорука успішного навчання учнів з предмету креслення. Значення графічної грамотності для освіти всебічно розвиненої людини важко переоцінити.

Мова графіки поруч з мовою та письменністю – важливіший засіб спілкування між людьми. Мета креслення – навчити учнів вільно читати креслення, висловлювати технічні думки за допомогою креслень та ескізів, розбиратися в основах креслення.

Алгоритм якісно підготовленого уроку – це послідовність, яка повинна виконуватись для отримання якісних умов для проведення уроку, який буде запорукою успішного навчання учнів з предмету креслення. Урок – це основна форма організації учбової роботи і передумови для проведення якісного уроку, алгоритм яких складається з трьох етапів:

- 1) підготовка робочих навчальних планів;
- 2) підготовка до вивчення теми;
- 3) підготовка до конкретного уроку.

Перший етап алгоритму підготовки до проведення уроку починається з підготовки до учбового року – з вивчення кваліфікаційної характеристики з професії. При розгляді цього документу стане зрозумілим, які знання та навички повинен отримати учень для опанування цієї професії. Для викладача